

De Europese Natuurherstel- verordening

Welkom bij dit webinar voor gemeenten.

Door Ministerie van LNV en
Ministerie BZK/VRO in samenwerking met VNG

18 juni 2026 | 11.00 uur – 12.00 uur

Programma Webinar

Introductie Natuurherstelverordening

Introductie Natuurplan en stand van zaken

Artikel 8: Stedelijke ecosystemen door ministerie BZK/VRO

Artikel 10: Bestuiverpopulaties door ministerie van LVVN

Afsluiting

Introductie Natuurherstel- verordening (NHV)

Wat is de Natuurherstelverordening?

- Sinds 2024 geldt de Europese Natuurherstelverordening (NHV): lidstaten zijn **verplicht** doeltreffende maatregelen te treffen om de natuur te herstellen en niet te laten verslechteren.
- Oplopende **doelstellingen om maatregelen te nemen** voor land- (terrestrisch), kust-, zoetwater- en mariene ecosystemen die nu niet in goede toestand verkeren, voor 2030, 2040 en 2050.
- **Aanvullende doelstellingen** voor stedelijke-, landbouw- en bosecosystemen, rivieren en uiterwaarden en bestuivers.

NHV verplichtingen

- Indienen van een Nationaal Herstelplan (naamgeving NL: het Natuurplan)
- Op orde brengen van aanvullende monitoring en rapportage
- Zo draagt de NHV bij aan het herstel van de biodiversiteit en de natuur en aan de klimaatopgave

Introductie

Natuurplan en stand van zaken

(juni 2026)

Het Ontwerp-Natuurplan

- Van Ontwerp- (2026) naar definitief Natuurplan (2027)
- Strategisch en richtinggevend document met status van de natuur en drukfactoren
- Per artikel: **inzicht in opgave**, bijdrage bestaand beleid, **restopgave en richting voor aanvullende maatregelen**
- Info over uitvoering, wetgeving, governance, verantwoordelijkheden en vervolgproces

Verdere uitwerking naar het definitieve Natuurplan

- De inzet van NL om aan de NHV doelen te voldoen
- Van strategische richting naar concrete maatregelen (o.a. via TaskForce Stikstof)
- Inclusief begroting en financiële dekking
- Verwerking adviezen plan-MER, zienswijzen, reflectie PBL, beoordeling EC

Bestuurlijk en wetgeving

- Bestuurlijke afspraken getekend met medeoverheden:
 - Randvoorwaarden voor taaktoedeling
 - Uitvoerbaarheidstoetsing
 - Doorvertaling nationale opgave naar gebiedsniveau
- Aanpassingen Omgevingswet in consultatie per 26 juni
- AMVB's worden nu uitgewerkt

Planning

18 juni	BO Natuur+: Ondertekenen Wederkerige Bestuurlijke Afspraken
26 juni	Start internetconsultatie Omgevingswetwijziging (8 weken)
26 juni	Kamerbrief Ministeriële Taskforce met Ontwerp-Natuurplan
1 juli	Plenair debat over Taskforce pakket maatregelen en Ontwerp-Natuurplan
Begin aug.	Publicatie Reactienota NRD
1 sept	Nederland dient het Ontwerp-Natuurplan in bij de Europese Commissie
8 okt	Start publieksconsultatie Ontwerp-Natuurplan en Milieueffectrapportage (mer)
14 okt	5 ^e Stakeholderbijeenkomst
Sept '27	Uiterlijk 1 september 2027 indiening definitief Natuurplan bij de EC
2032	Volgend Natuurplan (iedere 10 jaar)

Ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties

Europese Natuurherstelverordening Artikel 8 Herstel van stedelijke ecosystemen

Marieke van den Bosch
18 juni 2026

Programma

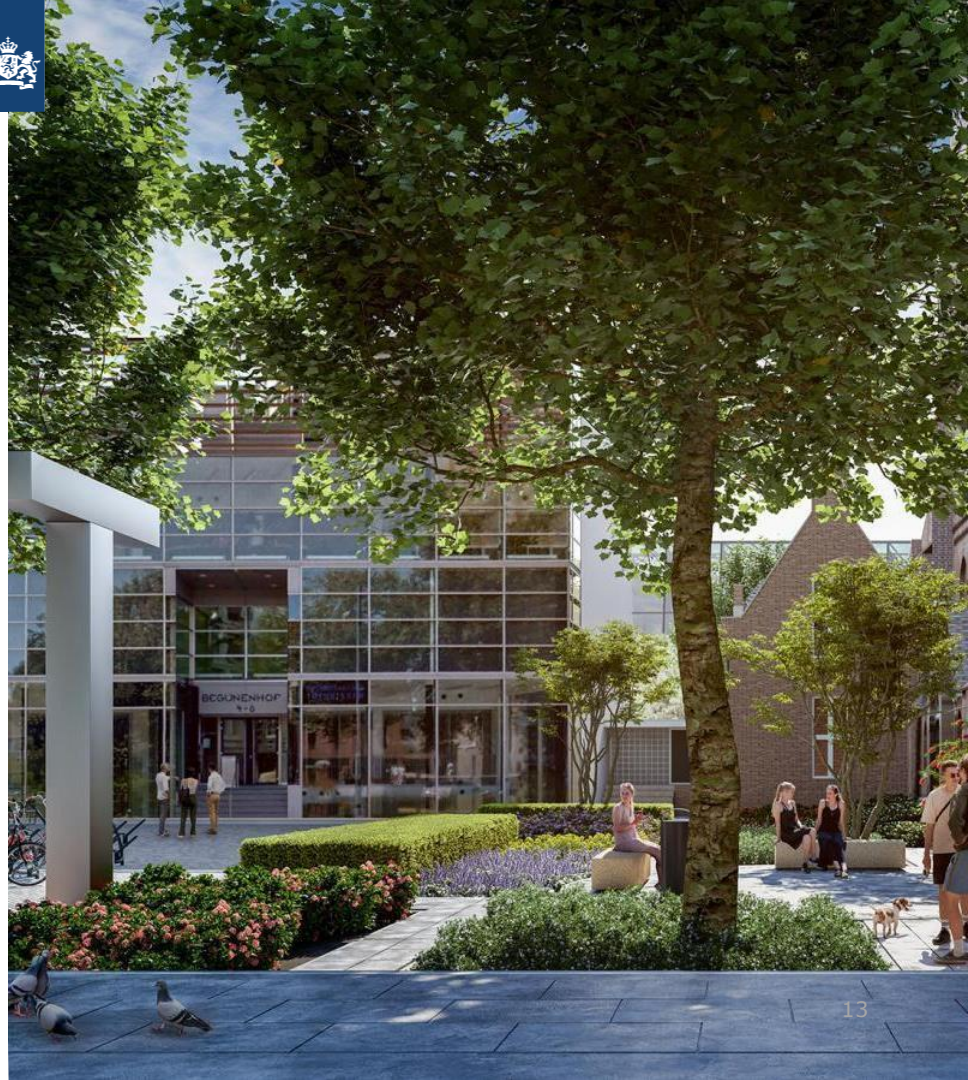
- › Waarde, doelen en definities
- › Wat houdt artikel 8 in?
- › Te maken keuzes
- › Aandachtspunten
- › Begrenzing
- › Van Ontwerp-Natuurplan naar definitief Natuurplan
- › Meer informatie

Wat is de waarde van het stedelijk ecosysteem?

- Stad als verbinding tussen groenblauwe gebieden rond de stad
- Stad als steppingstone
- Bijdrage aan bestuivers
- Gemiddeld hoge biodiversiteit in steden en dorpen
- Waarde voor andere doelen: leefbaarheid, gezondheid, recreatie, klimaatadaptatie, hittestress.

Doelen van artikel 8 NHV

Artikel	Inhoud	Aard verplichting	Datum 1e verplichting
8.1	Verzekeren dat er geen nettoverlies is in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking in stedelijke ecosysteemgebieden	Resultaatsverplichting op het voorkomen van nettoverlies op nationaal niveau.	31 dec 2030
8.2	Realiseren van een toenemende trend in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte tot een bevredigend niveau is bereikt	Resultaatsverplichting op het realiseren van een nationaal toenemende trend op nationaal niveau.	Vanaf 2031
8.3	Realiseren van een toenemende trend in de stedelijke boomkroonbedekking in elk stedelijk ecosysteemgebied totdat het bevredigend niveau* is bereikt	Resultaatsverplichting op het realiseren van een toenemende trend in ieder stedelijk ecosysteem.	Vanaf 2031

t/m 2030 t.o.v. 2024

Na 2030

* Lidstaat bepaalt bevredigend niveau, richtinggevende kaders EU volgen uiterlijk eind 2028

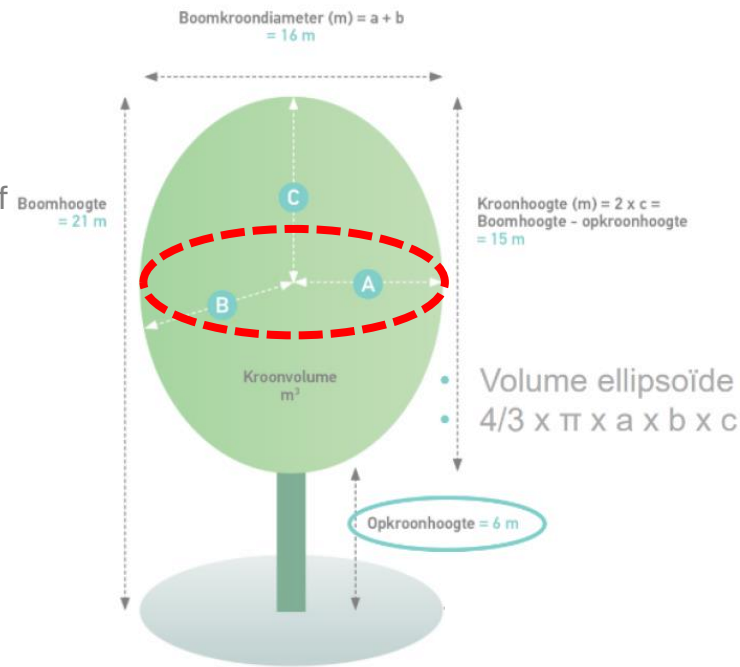
Implementatie NHV

Definities van artikel 8

- > **Stedelijk ecosysteem:** Het gebied dat wordt aangeduid als zijnde stedelijk, en waarbinnen de bepalingen uit artikel 8 van de NHV gelden.
- > **Stedelijke groene ruimte:** de totale oppervlakte in steden of in kleinere steden en voorsteden aan bomen, heesters, struiken, vaste kruidachtige vegetatie, korstmossen en mossen, vijvers en waterlopen.
- > **Stedelijke boomkroonbedekking:** de totale met bomen bedekte oppervlakte in steden, kleinere steden en voorsteden. Het gaat hierbij om het boomkroonoppervlakte en niet om boomkroonvolume.
NB: stedelijke boomkroonbedekking telt ook mee in de oppervlakte stedelijke groene ruimte.

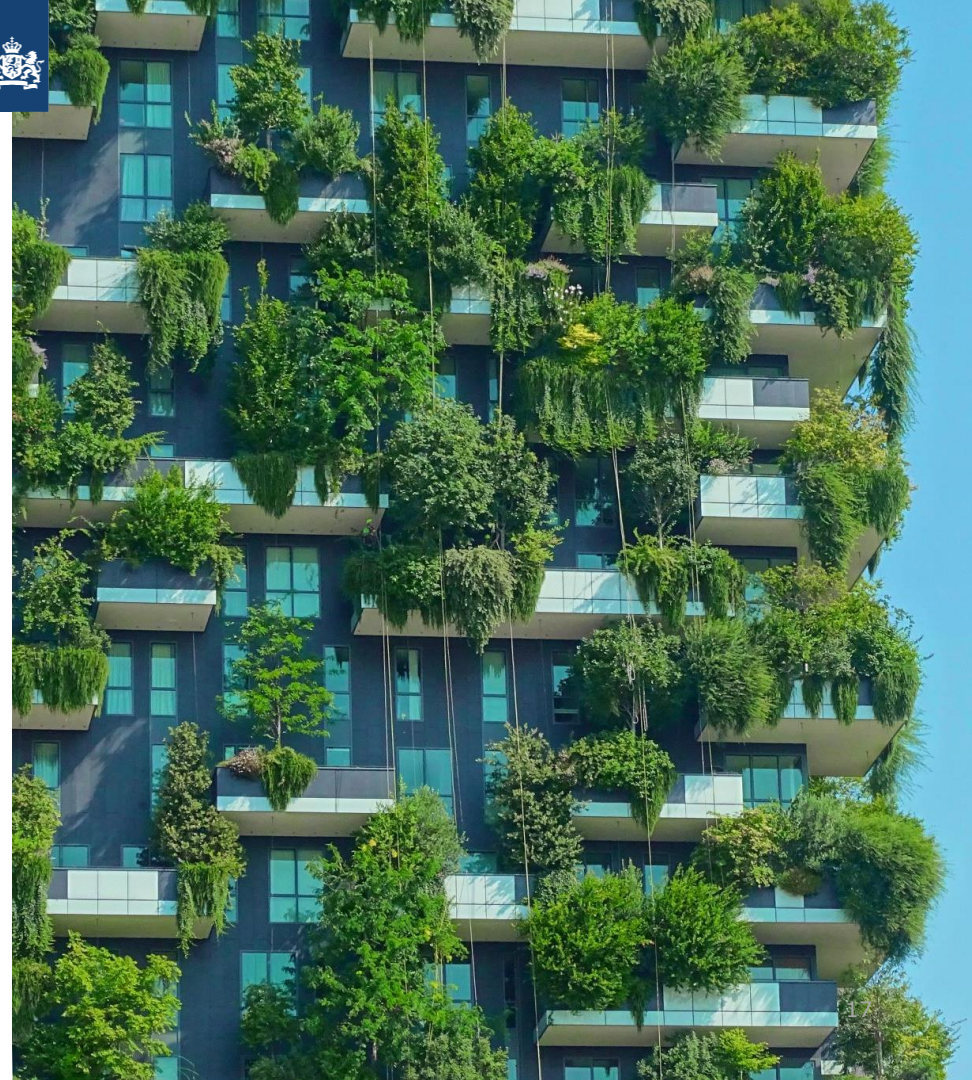

Bron: Integratie van de bomennorm; leeragenda GIOS, onderwerp 6

Aandachtspunten bij artikel 8

- Stedelijke ecosystemen zijn **ruimtelijke begrenzungen**; géén ecologische ecosystemen.
- Stedelijk groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking gaat over zowel **privaat als openbaar groen**.
- **Water** is ook een onderdeel van het begrip stedelijke groene ruimte.
- Groene daken en groene gevels (**verticaal groen**) tellen ook mee als stedelijk groene ruimte .
- Bomen dragen bij aan zowel het **oppervlakte stedelijke groene ruimte** als **de oppervlakte boomkroonbedekking**
- **Al het groen dat verdwijnt** binnen het stedelijk ecosysteem én voldoet aan de definitie stedelijke groene ruimte **moet gecompenseerd worden**.
- De verplicht te gebruiken satellietdata monitort **“permanent herbaceous”** groen.
Voorbeeld: een agrarisch weiland wordt wél gezien als stedelijk groen, maar akkerbouw niet.
- NB: stedelijke groene ruimte is in principe **al het stedelijk groen**, ook als dit niet primair de ‘functie’ groen heeft.

Keuzes en overwegingen voor het Natuurplan

Keuze voor
begrenzing van
stedelijk ecosysteem

Interpretatie van
definitie stedelijke
groene ruimten en
stedelijke
boomkroonbedekking

Wel of niet gebruik
maken van
mogelijkheid tot
uitsluiten van
gemeenten met veel
groen

Wel of niet
samenvoegen
ecosysteemgebieden

Kwaliteit in
samenhang met
andere artikelen

Invulling van het
bevredigend niveau

Het wel/niet
gebruiken van
aanvullende data

Uitvoeringswetgeving

Welke
herstelmaatregelen

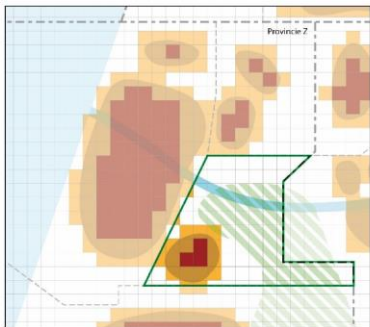
Aandachtspunten

- › Verdeling van de ruimte
- › 100.000 woningen per jaar
- › Thuis voor iedereen
- › Kwaliteit meenemen in bevredigend niveau
- › Definitie stedelijk groene ruimte: agrarische weilanden
- › Financiering
- › Tijd
- › Resultaatsverplichting
- › Verplichtende implementatie

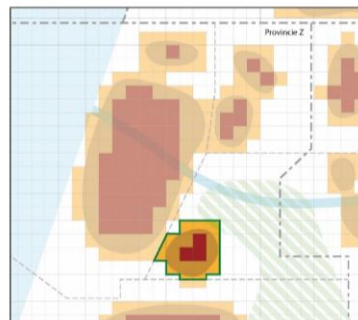

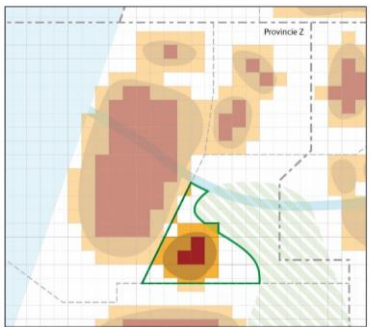
Begrenzing van stedelijke ecosystemen*

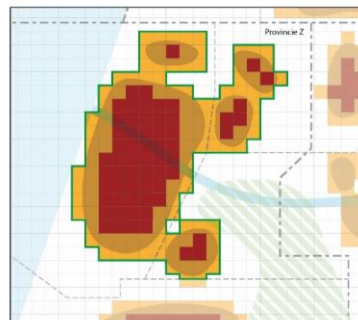
1. Begrenzing van de gemeente (LAU) (maximaal)

2. Begrenzing van de stedelijke centra en stedelijke clusters binnen de gemeentegrens (minimaal)

3. Iedere willekeurige begrenzing groter dan de stedelijke centra en stedelijke clusters en de grens van de gemeente.

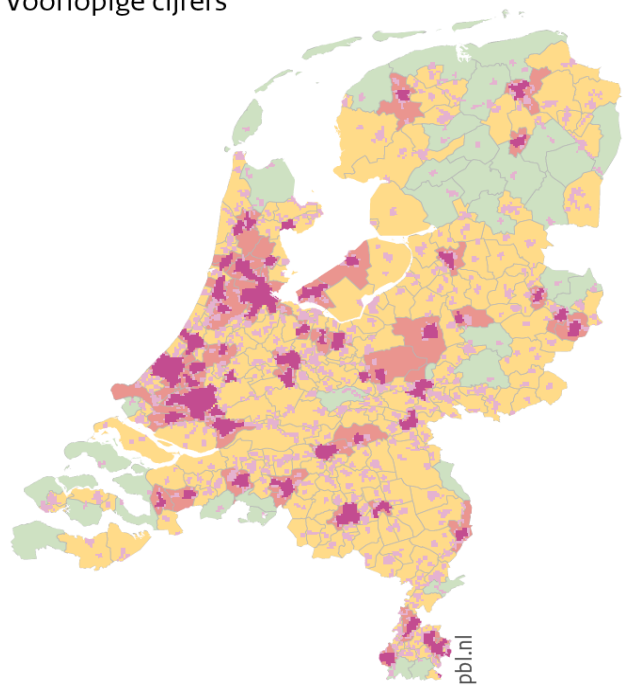
Optie EC: om de stedelijke centra en stedelijke clusters samen te voegen van verschillende gemeenten is mogelijk op voorwaarde dat er een administratieve samenwerking is. Deze samenwerking bestaat nu niet in NL.

Welke gemeenten moeten voldoen aan artikel 8?

EU bepaling van stedelijkheid met de DEGRURBA systematiek

Voorlopige cijfers

Stedelijkheid in Rastercellen 1km

Hoge dichtheid

Gemiddelde dichtheid

DEGRURBA op LAU niveau

Steden

Kleine steden en voorsteden

Platteland gebieden

301 gemeenten moeten voldoen aan artikel 8

Uitleglocatie: bv Rijnenburg

- Begrenzing stedelijke ecosystemen zo krap mogelijk houden met als doel een zo groot mogelijk aandeel van de uitleglocaties buiten de stedelijke ecosystemen te houden. Er blijft altijd een opgave vanuit artikel 8.
- Vergroeningsopgave wordt over het algemeen meegenomen in de planvorming van uitleglocaties.
- Compensatie moet binnen stedelijk ecosysteem plaats vinden.

Binnenstedelijke verdichting: bv Merwedekanaal zone

- › Situering altijd binnen de grenzen van stedelijke ecosystemen en moeten dus voldoen aan artikel 8.
- › Verdichting door transformatie van bestaande terreinen leidt in veel gevallen tot meer groen in de gebiedsontwikkeling dan in de bestaande situatie (bijvoorbeeld Merwede kanaalzone en Binckhorst). Dit is mogelijk ook compensatie voor andere plannen.
- › Verdichting van bijv. na-oorlogse wijken (zoals Den Haag Zuidwest) of verdichting op restpercelen hoeven niet, maar kúnnen leiden tot een compensatie opgave.

Straatje erbij

- › Situering binnen begrenzing stedelijke ecosystemen.
- › Aandachtspunt: verdwenen groen moet volledig gecompenseerd kan worden.

Uitgangspunten voor implementatie

- Implementatie oppakken **samen** met koepels. Gemeenten en grondeigenaren zijn primair verantwoordelijk voor de inrichting van de buitenruimte.
- We zorgen dat de opgaven vanuit de NHV in balans zijn met **andere nationale ruimtelijke opgaven**, zoals de woningbouwopgave, de energietransitie, defensie en de mobiliteitstransitie.
- We richten ons op de **kwantitatieve oppervlakedoelen t/m 2030**.

Beoogde richtingen

- **Korte termijn:** kwaliteit zo veel mee koppelen.
Inhoudelijk aansluiten op de kaders van bestaande programma's en doelen van andere NHV-artikelen voor kwaliteit van stedelijke groen
- **Lange termijn:** actief sturen om kwaliteit mee te nemen in het bevredigend niveau (ruimte, kosten en mee koppelen van doelen van andere artikelen).

Van Ontwerp-Natuurplan naar definitief Natuurplan

We kiezen in het Ontwerp-Natuurplan voor **minimale begrenzing** van de stedelijke ecosystemen omdat dit grondgebied in ieder geval binnen de begrenzing moet vallen.

We doen **Ontwerpend onderzoek** om beeld te krijgen van de optimale begrenzing passend bij de Nederlandse context.

We stellen een '**standaard' begrenzing** op en delen die met **uitgangspunten en randvoorwaarden** met gemeenten, zodat zij deze naar de lokale context kunnen aanpassen.

Het Rijk stelt de uiteindelijke begrenzing vast.

In het Ontwerp-Natuurplan zijn de Europese Copernicusgegevens gebruikt voor de **monitoring**. Richting het definitief Natuurplan zal bepaald worden welke aanvullende databronnen worden gebruikt. Het Rijk zal de monitoring uitvoeren.

Vanaf september volgt verdere communicatie.

Wat kun je nu al doen?

- › Handreiking Groen in en om de Stad | Rijksoverheid.nl, herziene Handreiking GIOS volgt in Q3 2026

Meer informatie en Onderzoeksrapporten

Op de website [Natuurherstelverordening | Levend Landschap](#) meer informatie over de Natuurherstelverordening

Zie ook de website van VNG [Natuur en groen | VNG](#)

Onderzoeksrapporten van PBL:

[Stedelijke Ecosystemen en Nulmeting Groen | Planbureau voor de Leefomgeving](#)

[Monitoring groen en boomkronen | Planbureau voor de Leefomgeving](#)

Handreikingen, uitleg en tips:

[Ruimtelijke kwaliteit | Ruimtelijke ordening Nederland](#)

[Van groen programma tot groen succes: hoe gemeenten de bekostiging voor elkaar krijgen | Ruimtelijke ordening Nederland](#)

Artikel 10

Bestuivers

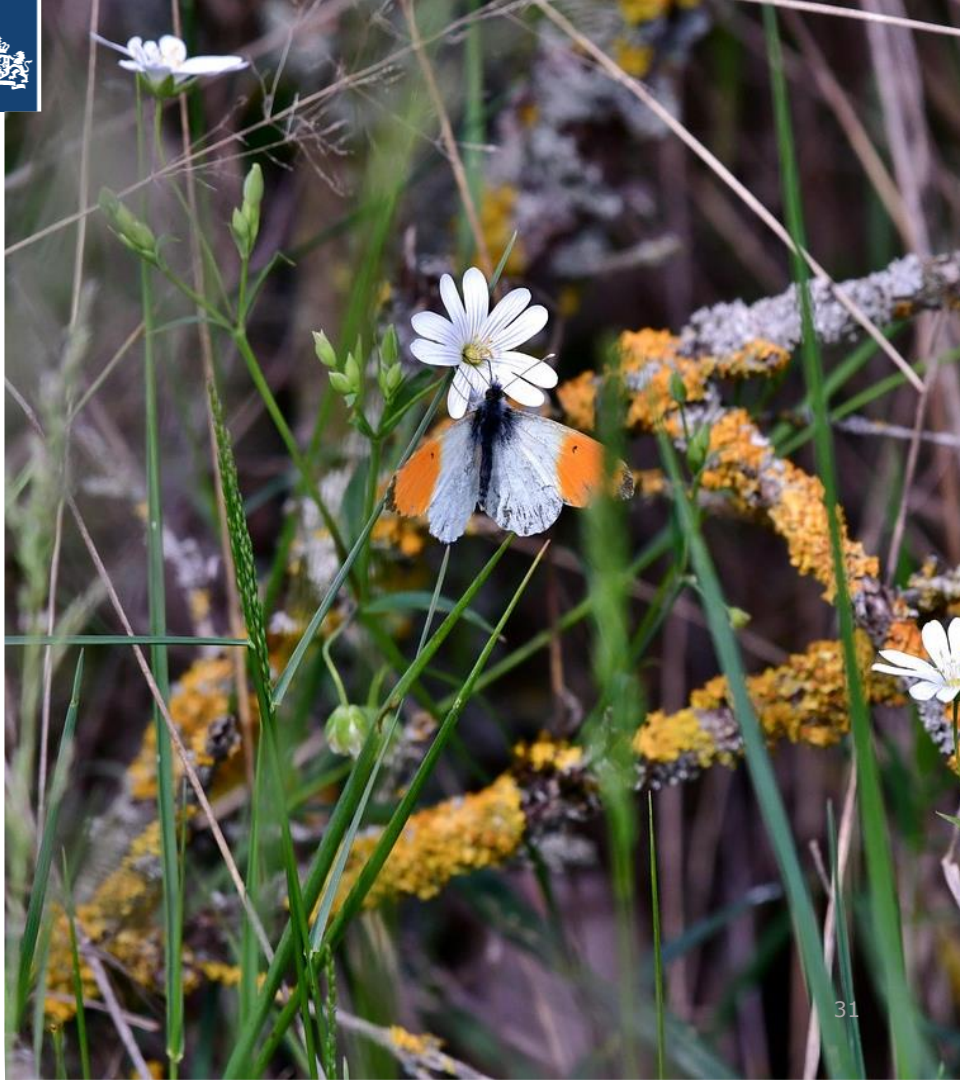
Webinar over de NHV voor gemeenten

18 juni 2026

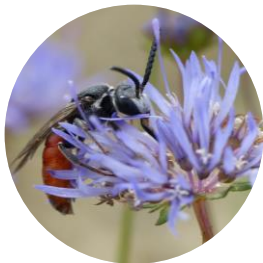
Herstel van bestuiverpopulaties

- › Effectieve maatregelen treffen om de achteruitgang van bestuiverpopulaties te stoppen uiterlijk in 2030.
- › En om vervolgens een stijgende trend in te zetten tot een bevredigend niveau (vastgesteld voor 2030) bereikt is.
- › Resultaatsverplichting

Soorten bestuivers

Wilddief

- › De hommelfleur is ook een wilddief.
- › De honingdief wordt in de NHV niet als een wilddief gezien.
- › Aantal soorten in Nederland: circa 353

Zwefvlieg

- › Aantal soorten in Nederland: circa 309

Dag- en nachtvlinders

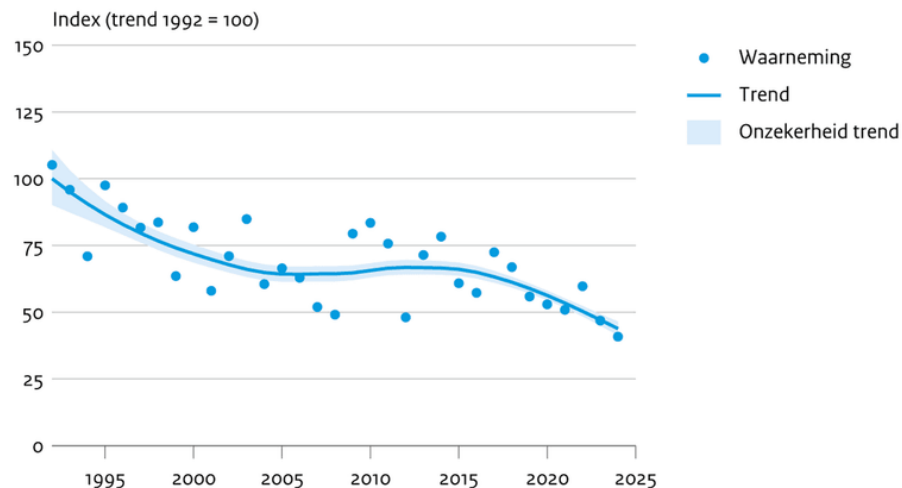
- › Aantal soorten in Nederland: circa 2200

Het gaat niet goed met bestuiverpopulaties in Nederland

- › 55 procent van de soorten bijen in Nederland met uitsterven bedreigd of al verdwenen.
- › De populatie dagvlinders is sinds 1992 achteruitgegaan met meer dan 50%.
- › Bijna de helft van onze zweefvliegen is bedreigd of zelfs al verdwenen uit Nederland.
- › Trend van nachtvlinders is de laatste 10 jaar redelijk stabiel.
- › Ongeveer de helft van alle soorten bestuivers staat op de rode lijst.

Populatie van dagvlinders

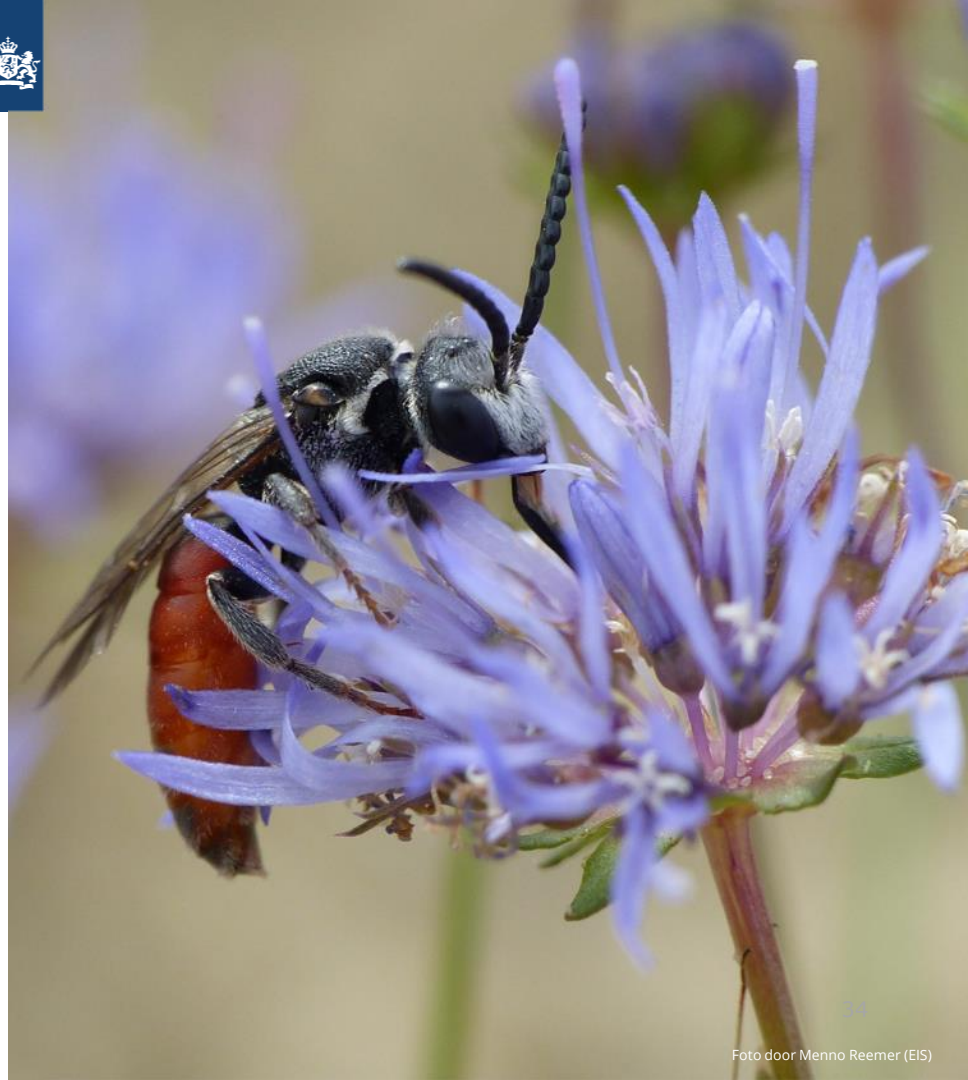
Bron: NEM (Vlinderstichting, CBS)

ww

Bestaand beleid

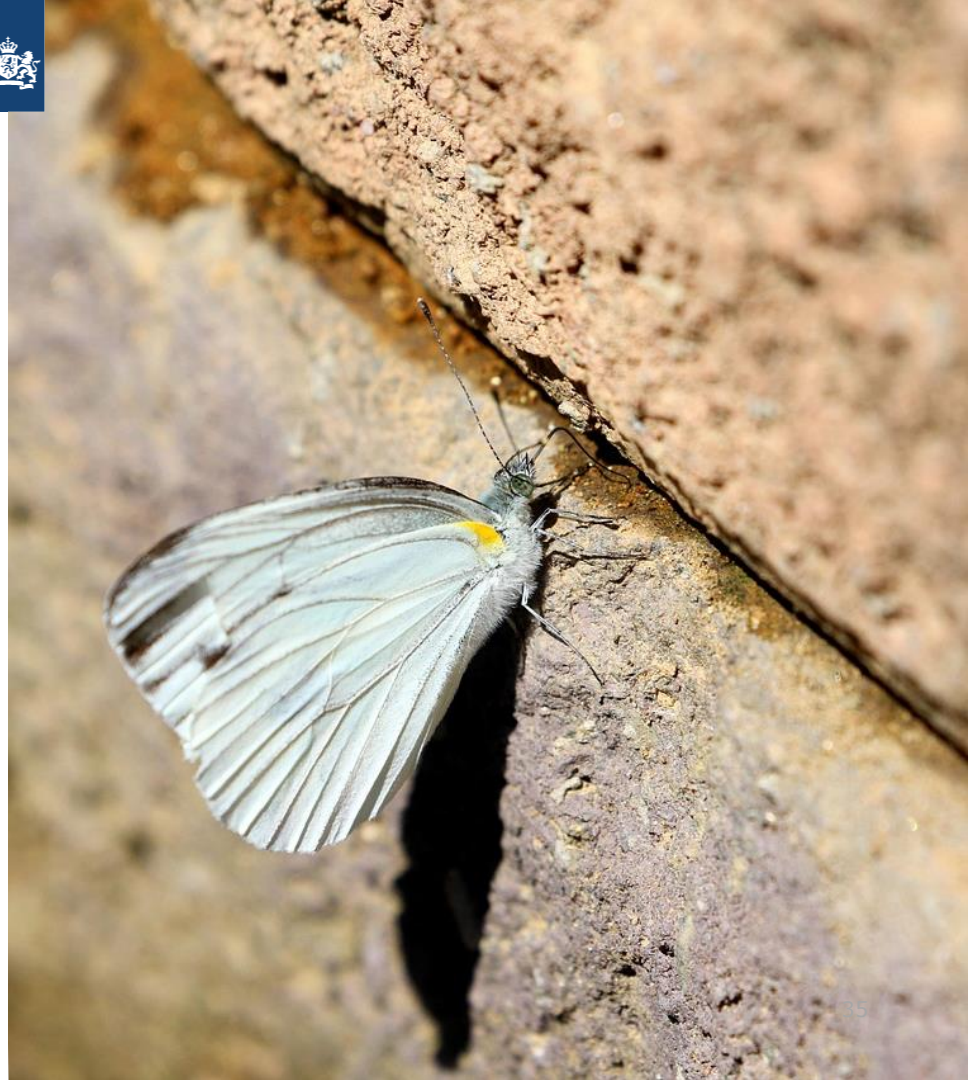
- › Nationale bijenstrategie
 - Routekaart groene maatregelen
- › Kennis impuls bestuivers
- › Subsidie bijenlandschappen
- › Programmatische aanpak Basis Kwaliteit Natuur
- › Initiatieven bij medeoverheden en andere organisaties

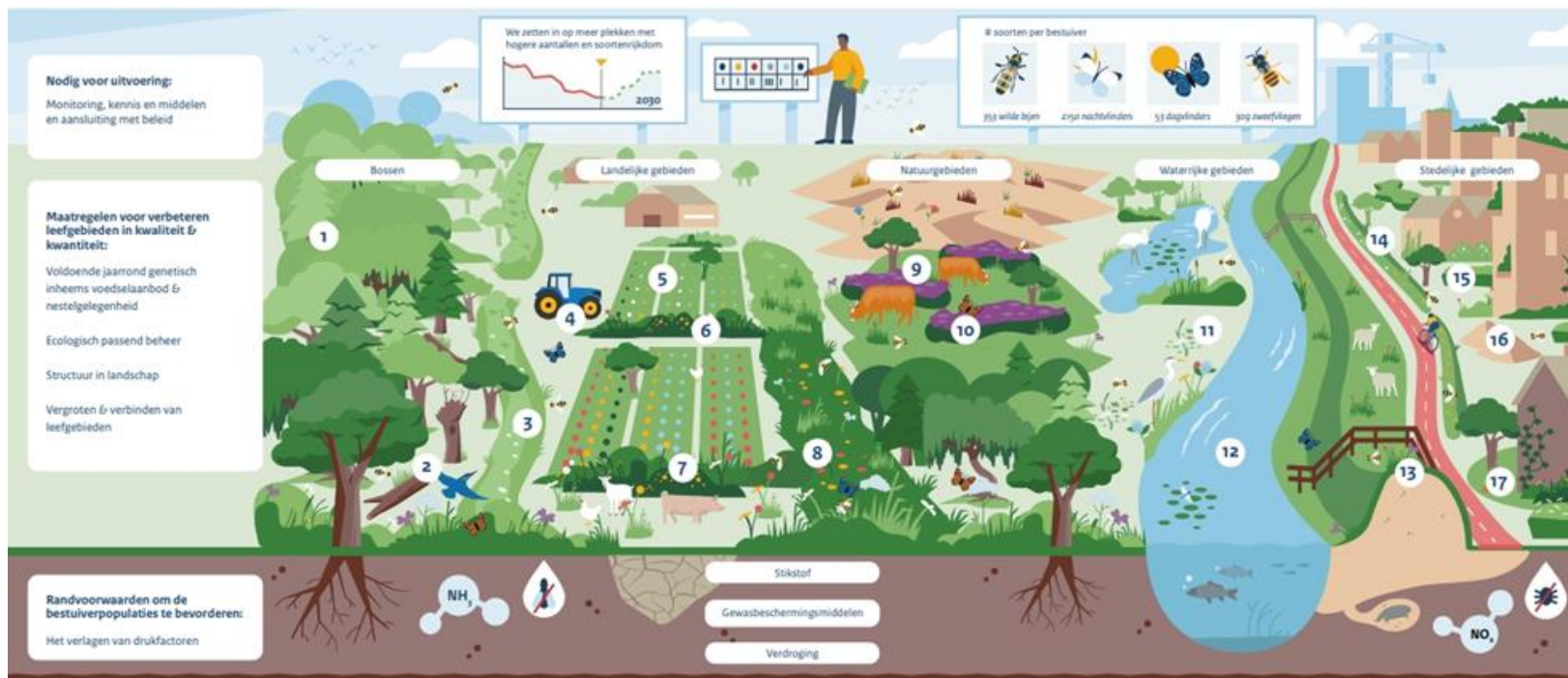
Meer inzet nodig op bestuivers

- › Resultaatverplichting
- › Het gaat niet goed met bestuivers in Nederland
- › Bestaand beleid op vrijwillige basis
- › Aanvullende inzet is nodig

Potentiële maatregelen voor bestuivers

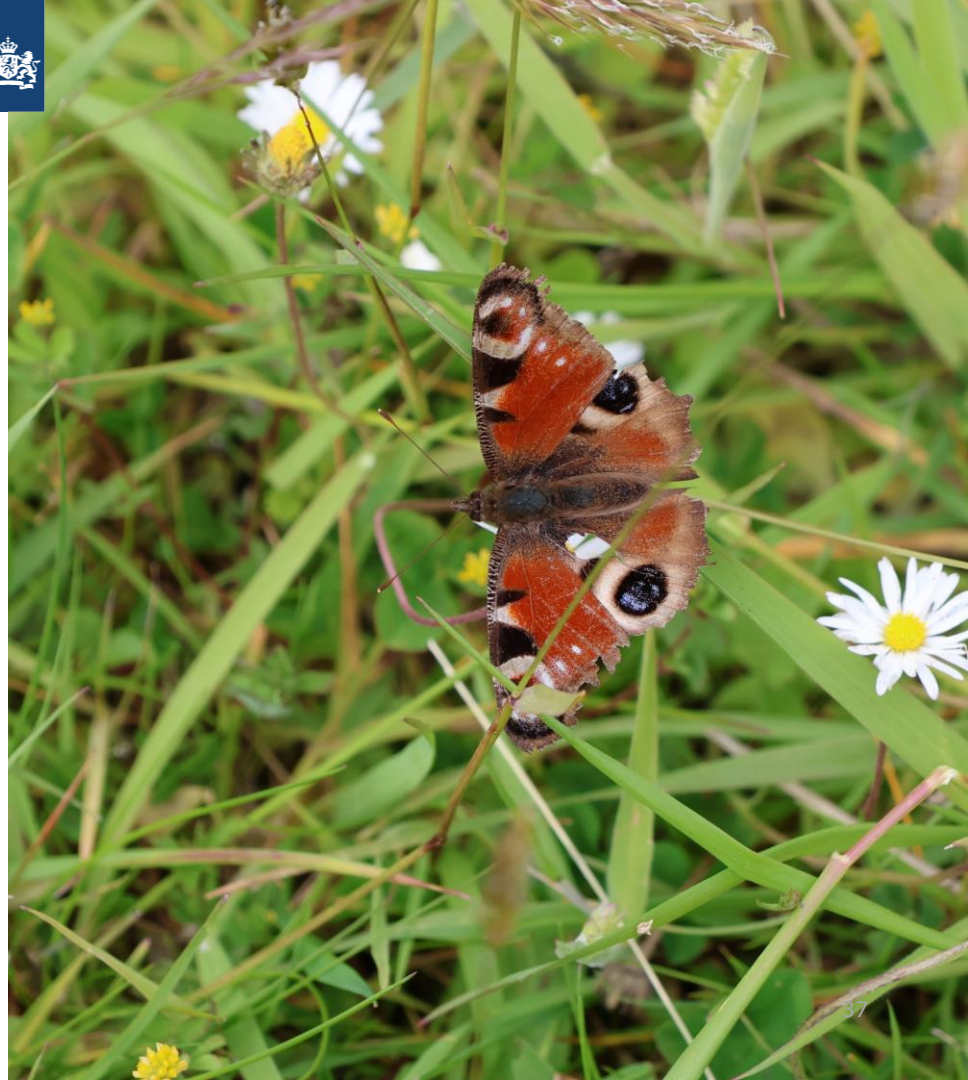
- › Mogelijke maatregelen in kaart gebracht o.b.v. bestaand onderzoek en inventarisatie bij kennisinstellingen en overheden

Prioritering en uitgangspunten voor maatregelen

- Randvoorwaarden voor herstel: maatregelen stikstof, gewasbeschermingsmiddelen, en verdroging
- Korte termijn én systeemmaatregelen
- Ruimte nodig voor herstel: kwantiteit boven kwaliteit
- Voldoende maatregelen om 4 aspecten van het leefgebied te verbeteren: voedselaanbod en nestgelegenheid (1), bestuivervriendelijk beheer (2), structuurvariatie (3) en connectiviteit (4).
- Meer inrichting voor verschillende soorten bestuivers en specialisten
- Aandacht voor overgangsgebieden en bufferzones
- De prioriteit voor bestuivers ligt in natuurgebieden en het landelijk gebied.
- Het stedelijk gebied is een kleiner areaal, maar wel belangrijk voor sommige soorten (voornamelijk solitaire bijen), waarbij het stedelijk gebied als bronpopulatie gezien kan worden. Het leefgebied is op dit moment matig geschikt voor bestuivers.
- [Rapport maatregelen bestuivers Natuurplan – Tauw, mei 2026 | Levend Landschap](#)

EU richtlijnen monitoring

Hoe monitoren we de hoeveelheid bestuivers conform vereisten NHV?

- › Landelijke monitoring van aantallen en diversiteit bestuivers
- › Monitoringslocaties vallen binnen landbouw ecosystemen, boscosystemen en 'overige' ecosystemen.
- › Toetslocaties o.b.v. Europees locatiegrid LUCAS.
- › Statistische toetsing en vertaling naar relevante indicatoren worden eveneens door de EU voorgeschreven
- › Onderzoek met monitoringspilots (2025 en 2026) voor inregelen monitoring en aansluiten bij bestaande meetnetten.
- › Delegated regulation - EU - 2025/2188 - EN - EUR-Lex

Vervolg richting definitief Natuurplan

- › Van beleidsrichtingen naar maatregelen
- › Het verplichtend karakter voor het nemen van maatregelen (wel/niet vrijwillig)
- › Focus op natuurgebieden en landelijk gebied of (ook) op andere gebieden
- › Onderzoek maatregelen en kansenskaarten WUR
 - › Waar in Nederland kunnen welke maatregelen het beste uitgevoerd worden (op basis van ecoprofielen)?
- › Werkgroep artikel 10 met vertegenwoordigers van medeoverheden en koepels

Wat kunnen gemeenten nu al doen?

Wat valt concreet te doen in de tussentijd van ingaan in 2024 tot vaststellen van het Natuurplan in september 2027? - Zijn er voorbeelden van tussentijdse beleidskaders of werkwijzen?

- > Bijenlandschappen
- > Ecologisch beheer (bermen, dijken, stadsparken, ect.)
- > Gebruik van biologische en inheemse soorten
- > Basiskwaliteit natuur
- > Stimuleren privaat groen – vergroenen van tuinen
- > Bij-vriendelijke inspiratie voor gemeenten | Nationale Bijenstrategie

VNG Gemeentelijk Netwerk Natuur & Groen (GNNG)

- Met gemeenten onderling doorpraten over de NHV? Dat kan in het Gemeentelijk Netwerk Natuur en Groen (GNNG) van de VNG. Het GNNG is bedoeld voor beleidsmedewerkers natuur/groen en stadsecologen.
- Thema's die aan bod komen naast de EU-natuurherstelverordening zijn bijvoorbeeld basiskwaliteit natuur (BKN), soortenmanagementplannen (SMP's), ecologisch bermbeheer, data&monitoring van biodiversiteit, natuurinclusief bouwen, etc.
- **Bijeenkomsten in 2026 (digitaal, 1,5 uur):**
30 juni, 24 september, 29 oktober, 3 december.
- **Aanmelden?**
Mail naar info@vng.nl o.v.v "Aanmelding GNNG"

Afsluiting

- Meer informatie: website Ons Levend Landschap
- Een link om (delen) terug te kijken wordt toegestuurd

